

Krabbenscheer en Groene glazenmaker in Muntendam, 2011 t/m 2016.

In de zomer van 2011 zijn door ondergetekende alle waterpartijen binnen en aan de rand van Muntendam geïnventariseerd op het voorkomen van Krabbenscheer en Groene glazenmakers. Van het buitengebied van Muntendam zijn de gebieden ten westen en ten oosten globaal bekeken op geschiktheid. Ten westen van Muntendam zijn op twee plaatsen mooie groeiplaatsen van Krabbenscheer aangetroffen. Deze staat aangegeven op de kaarten van Hoogezand – Sappemeer, als M1 en M2. In 2015 bleek dat M1 verdwenen is. De inventarisaties van de waterpartijen in Muntendam waren op 6 juli en 7 augustus 2011. De gegevens zijn aangevuld met waarnemingen die afkomstig zijn van waarneming.nl.

In 2012 is de Heemtuin vier maal bezocht.

In 2013 is de Heemtuin acht maal bezocht.

In 2014 is de Heemtuin vier maal bezocht.

In 2015 is de Heemtuin dertien maal bezocht.

In 2016 is de Heemtuin tien maal bezocht.

Het weer werkte in 2016 redelijk mee, behalve de eerste helft van de maand juli, tijdens het uitsluipen van de larven en de eerste helft van de maand augustus, een belangrijke periode voor de voortplanting. Het uitsluipen van de larven van de Groene glazenmaker begon laat dit jaar en was erg verspreid over de maand juli. Overigens zijn er door mij dit jaar opvallend weinig groene glazenmakers waargenomen.

Larvenhuidjes van glazenmakers:

In 2014 is een begin gemaakt met het zoeken naar larvenhuidjes op de planten krabbenscheer. Deze zijn in dat jaar niet zoveel mogelijk verzameld. In 2015 is dat wel gebeurd en in dat jaar waren er heel veel: naar schatting 1 per 1 m². Omgerekend zijn dat er in dat jaar enige honderden geweest. In 2016 zijn de huidjes zoveel mogelijk verzameld op het noordoostelijke een zesde deel. Dat waren er in totaal 21. Voor de hele sloot zijn er dat dan ca. 120 geweest. Dit zijn mooie aantallen en dit betekent dat deze sloot van groot belang is voor de groene glazenmaker.

Aanbevolen onderhoud:

In de sloot begint de Lisdodde zich fors uit te breiden ten koste van de krabbenscheer vegetatie. Aanbevolen wordt om deze zo volledig mogelijk te verwijderen.

1. Heemtuin:

A: sloot noordzijde: lengte ca. 40 meter en breedte ca. 6 meter = ca. 240 m², KS – V. Zeer geschikt voor Groene glazenmaker!

Coördinaten: 252.799 – 573.210

Krabbenscheer:

06-07-2011: sloot volledig bedekt met fraaie krabbenscheer.

04-08-2011: KS o.k.; 19-06-2012: KS o.k.;

09-07-2012: KS o.k.; ca. 4.500 planten.

18-08-2012: KS o.k.; 04-09-2012: KS o.k.

14-06-2013: KS o.k.; ca. 4.500 planten; 26-06-2013: idem; 10-07-2013: idem. ; 17-07-2013: idem; 24-07-2013: idem; 22-08-2013: idem, maar planten na veel regen onder water.

05-09-2013: idem, planten weer boven; 22-09-2013: idem; 20-03-2014: KS lijkt o.k.; ca. 500 planten.

22-05-2014: KS komt boven, ca. 1.000 planten.

10-07-2014: KS ca. 600 planten – matige conditie.

19-07-2014: KS boven maar ijl, ca. 1.500 planten.

24-04-2015: KS ca. 1.500 planten, nog onder maar lopen prachtig uit.

07-05-2015: idem; 05-06-2015: idem, planten groeien voorspoedig.

18-06-2015: idem, 1500; geen huidjes; 25-06-2015: idem, 1.500; geen huidjes.

10-07-2015: idem, 2.500 planten. Veel huidjes: ca. 1 / 2 m².

16-07-2015: idem, 4.500 planten. Veel huidjes: ca. 1 / m²

23-07-2015: idem; nog 2 huidjes gevonden.

12-08-2015: idem, geen huidjes; 13-08-2015: idem; 20-08-2015: idem.

09-09-2015: KS ca. 4.500; aantal planten per m² = 19, 19, 21 en 25; gemiddeld 21.

30-09-2015: idem.

19-05-2016: KS ca. 1.500 planten; zien er vitaal uit.

10-06-2016: idem - V. Geen huidjes gevonden.

30-06-2016: KS ca. 4.000; 5 huidjes.
06-07-2016: KS ca. 4.000 planten; zien er vitaal uit, maar Lisdodde woekert erg. 3 huidjes.
Op vier plaatsen in de sloot zijn de aantallen krabbenscheer planten per m² bepaald als volgt:
25, 25, 25 en 26.
08-07-2016: KS ca. 5.000 planten. 6 huidjes; 14-07-2016: idem; drie huidjes.
27-07-2016: idem; zes huidjes; 04-08-2016: idem, 5 huidjes; 12-08-2016: idem, geen huidjes.
25-08-2016: idem.
10-09-2016: KS 11 planten. Herman de Heer.

Groene glazenmakers:

06-07-2011: GG - ca. 50 huidjes.
17-08-2011: GG – 2 M
14-09-2011: GG – 1 M.
09-07-2012: GG – 4 huidjes.
18-08-2012: GG – 1 M en 1 V, eileggend.
04-09-2012: GG – 2 M.
10-07-2013: GG – 1 M, larvenhuidje.
17-07-2013: GG – 3 M en 2 V, larvenhuidjes; 1 Dood op huidje.
24-07-2013: GG – 3 M en 3 V, larvenhuidjes.
10-07-2014: GG – V 1.
GG larvenhuidjes: M – 2 en V – 7.
21-07-2014: GG – 1 ex. Erik Koning.
10-07-2015: veel huidjes; ca. 1 per 2 m².
14 verzamelt: 1 A grandis M; 13 GG: 10 M en 3 V.
3 op huidje; Ae. cyanea: 1 op huidje en GG: 2 op huidje.
16-07-2015: veel huidjes; ca. 1 per m².
31 verzameld: A cyanea: M1, GG: M 12 en V 18.
23-07-2015: 2 huidjes: GG – 2 V.
20-08-2015: GG – 2 M.
09-09-2015: GG – 1 V, eileggend.

30-06-2016: huidjes GG – 2 M; Ae. cyanea: V 1; Ae. grandis: M1 en V 1.
06-07-2016: GG huidjes: M 1; A. gr. 2 V.
08-07-2016: Huidjes: GG – 4 M. en A gr. 2 V.
14-07-2016: Huidjes: GG – 2 M en 1 V.
27-07-2016: Huidjes: GG – 6 V.
04-08-2016: Huidjes: GG – 5 V.
12-08-2016: geen huidjes meer gevonden.

B: Vijver, westzijde:

Coördinaten: 252.715 – 573.141

Krabbenscheer:

22-08-2011: vijver zuidwest van deze sloot. Hierin enkele kleinere veldjes Krabbenscheer.
Ongeveer 200 planten. Zeer geschikt voor Groene glazenmaker.
18-08-2012: KS wat achteruit gegaan; ca. 50 planten; 04-09-2012: idem.
14-06-2013: KS ca. 50 planten; 26-06-2013: idem; 10-07-2013: idem; 17-07-2013: idem.
24-07-2013: idem; 22-08-2013: idem, maar planten door veel regen onder water.

05-09-2013: KS ca. 80 planten; 22-09-2013: idem.
20-03-2014: geen planten zichtbaar; 22-05-2014: idem; 19-07-2014: idem; 24-04-2015: idem.
12-08-2015: geen planten meer zichtbaar.
04-08-2016: idem.

Groene glazenmaker:

17-08-2011: GG – 2 M
22-08-2011: GG – 1 M en 1 V, eileggend.
18-08-2012: GG – 1 M

2. Plas in nabij gelegen natuurontwikkelingsgebied: (--> naar heide vennen)

07-08-2011: van afstand: lijkt niet geschikt.
2013: Zomer: inderdaad niet geschikt.

3. Plassen in nabij gelegen natuurontwikkelingsgebied: (--> naar heide vennen)

07-08-2011: van afstand: lijkt niet geschikt.
Zomer 2013: inderdaad niet geschikt.

4. Plassen Ruitershorn: 07-08-2011: niet geschikt.

5. Plas west van Domela Nieuwenhuisweg:

Coördinaten: 253.410 – 572.987

11-09-2008: KS - 400 planten Bert Oving.
07-08-2011: geen KS gevonden.

6. Plas ten noorden van Broekemastraat:

Coördinaten: 253.420 – 573.080

11-09-2008: KS – 10001 planten Bert Oving.
07-08-2011: geen KS gevonden.

7. Plas ten noorden van kerkhof:

07-08-2011: is visvijver – ongeschikt.

8. Plas in park ten zuiden van sportvelden:

07-08-2011: ongeschikt.

9. Meedenerdiep, noord van plas 7:

07-08-2011: ongeschikt.

10. Oude Verlaat:

07-08-2011: ongeschikt.
14-09-2011, zuidelijker: ongeschikt.

11. Beneden Verlaat, ten noorden van Veendam:

13-08-2010: diverse kleine plukjes KS
2011: niet bezocht.
2015: geen planten.

12. Vijver bij A.G. Wildervanckkanaal:

07-08-2011: lijkt visvijver – ongeschikt.

M1: wijk oost van Tripscompagnie, ter hoogte van Adriaan Tripbos. Deze plek is alleen via particulier terrein toegankelijk. Aangegeven op kaart Hoogezand-Sappemeer.

Krabbenscheer:

30-10-2013: KS lijkt o.k.

Conclusie: in Muntendam en omgeving zijn in 2011 alleen in de Heemtuin waterpartijen met Krabbenscheer aangetroffen die geschikt zijn voor Groene glazenmakers. Groene glazenmakers zijn hier ook waargenomen.

Waarnemingen uit 2008 geven aan dat ook in twee vijvers, respectievelijk ten noorden en ten zuiden van de Broekemastraat, Krabbenscheer in (grote) aantallen voorkwam. In 2011 zijn deze velden Krabbenscheer niet terug gevonden.

In 2010 zijn ook in het Beneden Verlaat plukjes Krabbenscheer aangetroffen. Dit gebied is nog niet door mij bezocht.

Haaksbergen, 24 december 2016.

**Gerard Dutmer, libellendeskundige en adviseur voor Stichting Platform Berend Botje
Roofs 3**

7482 LJ Haaksbergen

Tel: 053 -5724180.

www.platformberendbotje.nl